

IL-BINI TAL-KOPPLA

Joe Martinelli

Dan huwa rakkont ta' grajja veru konnessi mal-bini tal-koppla.

Sakemm inbniet il-koppla, il-Knisja ta' San Gejtanu kienu jsibuha bhala sempliċement in-numru '11'. Dan ghalix kienet wahda mill-ftit knejjes f'Malta li kellha żewg kampnari twal iżda kienet bla koppla. Incidentalment fis-sena 2006 taghlaq hamsin sena mill-bini taghha (1956-2006)

Il-knisja 'lestewha' bl-ghaġġla ghall-ahhar snin tas-seklu 19 biex tibda sservi l-poplu tal-Hamrun li kien qiegħed jikber ġmielu. L-aktar hwejjeġ mehtieġa kienu lesti iżda koppla kienet meqjusa bhala oġġett ta' lussu għal dak iż-żmien. Wiehed irid iżomm f'mohhu li l-knejjes kienu jinbnew bi flus imwiegħda u bil-ġbir tas-soldi u s-sittiet bieb bieb darba fil-gimħa.

Ġewwa, il-knisja kienet gherja u aktar ma jghaddi ż-żmien id-dhahen tax-xemgħat u aktar tard tad-'diesel' tal-karrozzi tal-linja u hwejjeġ oħra li jħammgu, ksew il-hitan u s-saqaf tal-franka b'passata griża. Il-fetha tal-koppla kienet ingħalqet b'saqaf ta' xorok u

travi tal-hadid li wara seta jitnehha meta jiġu biex jibnu l-koppla.

Dun Nerik Cordina Perez sar Kappillan ftit snin qabel it-tieni gwerra u ha hsieb isebbah il-knisja b'hafna opri, imma mill-bidu nett kien ihoss li kien hemm xi haġa nieqsa, xi haġa li n-nies kienu jitalbulu biex jirmedja. Bil-mod il-flus bdew deklin. Hafna kienu dawk li marru bieb bieb jiġbru it-tliet soldijiet fil-gimħa u min jista' kien jifgħalhom xi sispenz. Wara snin ta' dan ix-xorta ta' ġbir, lotteriji kull xahar (hafna drabi kont tista' tirbah xi magna tal-hjata jew tal-hasil), u wkoll għotjiet mill-benefatturi li kellhom il-hwienet fit-triq prinċipali 'San Guzepp', kien hemm flus biżżejjed biex jibda x-xogħol.

Il-perit Guze' D'Amato hażżeż sett ta' pjanti għall-koppla l-ġdida, u wara li dawn ġew approvati mill-Kurja tal-Arcisqof, waħħlu kopja f'inkwadru fil-bieb tal-knisja ta' fuq ix-xellug. Hafna kienu dawk li jieqfu jifflu dawn il-pjanti u jahsbu kif bniedem jista' fil-verità jibni oġġett hekk kompleks. Iżda Dun Nerik kellu l-habta jiġbed lejha il-parruċċani. Kien jitlobhom li jagħtu b'kemm jesa' trakk ġebel li dak iż-żmien kien

iqum is-somma ta' Lm8.00. Illum il-ġurnata narawhom f'it, imma ghal dak iż-żmien kienet paga ta' ġimgħa għall-biċċa l-kbira tal-haddiema. Izda t-trakkijiet mimlija bdew ġejjin tant illi wahda mit-toroq ta' hdejn il-knisja (dak iż-żmien 'New Street') kellha tinghalaq għat-traffiku u ma nfethitx qabel sentejn wara.

Iċ-ċnagen tal-franka kienu jonġruhom, jaghtuom il-forma u jiskulturawhom fit-triq, imbagħad itellghuom wiehed wiehed permezz tal-'JAP' li kienet magna b'ċilindru wiehed. In-nies tal-inhawi dejjem kienu jafu li x-xogħol dejjem tiela' mill-hoss uniku ta' din il-magna.

Filata filata, il-koppla bdiet tiela', u meta kien ikun fadal f'it wisq ġebel, Dun Nerik kien iwissi lill-Hamruniżi li bla ġebli u siment ix-xogħol jieqaf. Dan il-parruċċani qatt ma riduh isir, allura bil-ġenerożità tal-poplu t-trakkijiet mimlija kienu jissuktaw. Meta kien ikun hemm htiega tas-siment, l-ixkejjer kienu jiġu mahżuna fil-knisja speċjalment fl-istaġun tax-xita. Sentejn wara li nbeda x-xogħol, intlahqet l-oghla quċċata meta tellghu s-salib ta' fuq il-lanterna. Din gabet realta' l-holma ta' hafna Hamruniżi li issa kellhom koppla maestuża tirrappreżenta l-ghola bini fil-Hamrun.

Fl-1956, il-bini kien riesaq lejn it-tmiem u x-xhur għaddejnin, sadattant Dun Nerik u l-Hamruniżi għajnejhom fuq ix-xogħol u l-kalendarju għax il-hsieb kien li l-koppla tinfetħ fis-7 t'Awissu nhar il-festa proprja ta' San Ġejtanu. Kollox kien f'postu lest biex l-Arċisqof Mikiel Gonzi jbierek il-koppla l-ġdida f'ċerimonja speċjali.

Xi ġranet qabel din id-data, il-koppla kienet lesta u dawk li jahdmu l-elettriku kienu lestew it-tubi tad-dawl mohbija fuq ġewwa tagħha. Niftakarni lejla minnhom mort il-knisja nara x'qieghed jiġri bi preparazzjoni u Dun Nerik (*li jiġi minni fil-bogħod*) taptapli fuq spallti u staqsieni jekk ridtx inkun minn tal-ewwel li nara l-koppla mixgħula minn ġewwa. Mall-ewwel għidtlu 'iva' u għadni niftakar id-dehra tagħha qisu 'l bierah. Konna hamsa hemm dik il-lejla: Dun Nerik, Dun Ġuzepp Cachia, Ġuzeppi Vella li hadem l-elettriku, it-tifel tiegħu u jien. Tlajna fuq il-bejt tal-knisja, għaddejna minn taraġ iehor għal gol-koppla u dhalna. Ġuzeppi qal lil ibnu biex jixgħel, u wara f'it sekondi li t-tubi waqfu jteptu bqajna b'halqna miftuħ nistgħagħbu bil-bjuda ta' ġebli u s-sbuhija ta' skultura f'dak il-mument ta' ferh. Il-koppla kienet qisha magħmula mis-silġ fin!

Fis-7 t'Awissu 1956, l-Arċisqof għibed żigarella biex kixef il-koppla li kienet mghottija b'purtiera kbira u n-nies setgħu jarawha minn isfel għall-ewwel darba. (Dal-hin Dun Ġuzepp u l-Kor tal-Hamrun attakkaw

l-ewwel noti tal-'*Alleluia*' tal-Messija ta' Handel, xogħol li tghallmuh apposta għall-okkażjoni). Il-holma tan-nies saret realta' filwaqt li nfexxew f'ċapċip ittarax u l-logħob tan-nar u l-qniepen tal-knisja komplew iżidu l-atmosfera ferrieħa. Il-baned lokali organizzaw marċi fit-toroq u Willie Attard tal-Banda San Ġuzepp ikkompona marċ għall-okkażjoni jismu '*Il-Famuża Koppla*' li sal-lum għadu jindaqq fl-irhula tal-gzejjer Maltin.

Xahar wara li nfethet il-koppla xterdet l-aħbar li lil Dun Nerik l-Arċisqof għamlu Monsinjur. Qrabatu u il-Hamrun kollu ferhu hafna għax kien ilu jahdem fosthom għal tnejn u ghoxrin sena u kien halla rigal majestuż li jidher meta nkuruna l-knisja parrokkjali ta' San Ġejtanu b'koppla hekk sabiha li l-Hamruniżi kienu ilhom jixxenqu għaliha għal tant żmien. Bdeu jiġu ppjanati festi għal xi data f'Novembru meta Dun Nerik kellu jhalli l-kariga tiegħu ta' kappillan tal-Hamrun biex jibda x-xogħol tiegħu fil-kariga ġdida ta' Monsinjur tal-Kattidral tal-Imdina.

Tard f'Novembru Dun Nerik marad. Għall-habta tal-Milied għamlulu operazzjoni li qalu kienet suċċess. Fit-tletin ta' Dicembru Dun Nerik miet. Jahasra ma kellux ix-xorti jgawdi l-frott tax-xogħol li għamel, iżda bla dubju halla marka fil-qiegh tal-Hamruniżi kollha ta' żmieni.

